

BURDUR MÜZESİ'NDE YER ALAN DÜZ DOKUMA YAYGILAR*

FLAT WEAWINGS IN BURDUR MUSEUM

Doğan Demirci**, Mesut Çelik***

Öz

Bu araştırmanın amacı; Burdur Müzesi'nde bulunan düz dokuma yaygılarının yöre, dokunduğu tarih, nitelik, malzeme, teknik, kalite, renk ve kullanılan motifler ile kompozisyon özelliklerinin belirlenmesi, eserlerin tahribata uğrayıp uğramadıkları, varsa onarımları, müzeye kazandırılma şeklinin tespit edilmesi, bilgilerin bilim alanına kazandırılmasıdır.

Bu kapsamda; düz dokuma yaygılarının tarihçesi araştırılarak hali hazırda halen dokuma yapılan köylerdeki malzeme, malzemenin hazırlanışı, boyama süreci, motifler ve figürler hakkında bilgi alınmıştır. Bunun dışında müzedeki eserler dijital ortama aktarılarak, döküm numaraları, müzedeki durumu, onarım yapılıp yapılmadığı, malzeme türü, dokuma tekniği, kullanılan renkler, motifler ve motiflerin kompozisyonları hakkında bilgi verilmeye çalışılmıştır. Ayrıca dokumaların hangi yöruk boyları tarafından dokunduğu ve karakteristik özellikleri ortaya koyulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Burdur, Dokumalar, Yörükler, Burdur Müzesi, Geleneksel El Sanatları.

Abstract

The purpose of this research is to determine the compositional characteristics of the rugs in the Burdur Museum, the history, the quality, the material, the technique, the quality, the color and the motifs used and the ruins of the works, the repairs and the way of getting them to the museum, to gain this knowledge in the field of science

In this context; the history of the flat-weavings has been researched and information has been obtained about the materials, the preparation of the material, the painting process, motifs and figures. Apart from this, the works in the museum have been transferred to digital media and tried to give information about casting numbers, status in the museum, whether or not repairs have been made, material type, weaving technique, colors used, motifs and composition of motifs.

Keywords: Burdur, Flat-Weavings, Yoruks, Burdur Museum, Traditional Turkish Art.

Araştırma Makalesi // Başvuru tarihi: 04.02.2020 - Kabul tarihi: 18.05.2020.

* Bu makale aynı isimli Yüksek Lisans tezi çalışmasından alınmıştır.

**Doç. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü, dogandemirci@sdu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0002-9402-1827>.

***Uzman Sanat Tarihçi, mesutt.celikk@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-8900-3803>.

1. Giriş

Bu araştırmanın konusu “Burdur Müzesi’nde Yer Alan Düz Dokuma Yaygıdır”, çalışma; müzeye satın alınma veya bağış yoluyla kazandırılmış eserlerden oluşmaktadır¹. Araştırmadaki amaç, geleneksel el sanatlarından biri olan düz dokuma yaygılarının dönemini, gelişimini, teknik ve kompozisyon özellikleri bakımından sanat eserleri açısından önemini ortaya koymaktır. Çalışmada Burdur Müzesi’nde yer alan düz dokuma yaygılarının daha önce çalışılmamış olması ve bilimsel alanda, kültürel miras içerisindeki önemini artırılması ve katkı sağlaması amaçlanmıştır.

Konu kapsamındaki eserlerin, sadece Burdur ve yöresine ait olmadığı tespit edilmiştir. Bu nedenden dolayı Burdur ilinin tarihsel sürecine değindikten sonra, düz dokuma yaygılarının tarihçesi, kullanılan malzemeler, boyama ve kompozisyon özellikleri hakkında da bilgi verilmiştir. Çalışmanın kapsamındaki eserler Burdur Müzesi’ne kazandırılmış 28 adet düz dokuma yaygı örneklerinden oluşmaktadır. Düz dokuma yaygılar, tasnif edilerek; müzeye geliş şekli, müzedeki yeri, dokumada kullanılan teknik, boyut, malzeme, renk, motif ve kompozisyonları ile bugünkü durumu yönlerinden ele alınmıştır.

Müzede çok sayıda düz dokuma yer almaktadır. Bunlar; namazlağ (namazlık), duvar örtüsü, çuval, alaca dokuma, semer dokumasıdır. Çalışmanın konusu ise sadece düz dokuma yaygılar olarak seçilmiştir. Bu çalışma; müzedeki bulunan düz dokuma yaygılarının durumu ve gelecek kuşaklara aktarılması açısından bir belgeleme niteliğindedir.

2. Yöntem

Çalışma kapsamında ilk olarak müzeden gerekli izinler alınmıştır. Müzedeki çalışmanın kapsamına girecek olan düz dokuma yaygılar olup olmadığı da öğrenilmiştir. Müzeden alınan izin çerçevesinde Burdur Müzesi’ne gidilerek düz dokumalar, ebat, teknik ve kompozisyon gibi yönlerden incelenmiş, fotoğraflanmıştır. Fotoğraflanmış eserlerin, motif ve kompozisyon çizimleri yapılmış, döküm kayıtlarından müzeye kazandırılış biçimleri öğrenilmiştir.

---

¹ Burdur Müzesi’nin teşhirinde düz dokuma yaygılar sergilenmemektedir. Eserlerin tamamı depolarda bulunmaktadır. Bu nedenle çalışmada müze deposunda yer alan tüm yaygılar incelenmiştir.

Sonraki aşamada, oldukça geniş bir literatür taraması yapılarak Burdur Yörükler Kültür Araştırma ve Yaşatma Derneği yetkilileriyle sözlü olarak görüşülmüştür. Konunun içeriğiyle ilgili doğrudan bir yayın bulunmamaktadır. Burdur Tarihi, Dokuma Tarihi ile alakalı bilgiler bazı yayınlarda yer almaktadır. Bu nedenle konu bütünlüğünü sağlayabilmek için birçok farklı kaynaktan faydalanılmıştır.

Çalışma sonucunda elde edilen belge ve bilgiler doğrultusunda eserlerin kendi içerisinde değerlendirilmesi ile diğer bölgelerde dokunan bazı yaygılarla karşılaştırmaları yapılmıştır. Yörük boylarından Ayrıca Burdur'daki yörük yerleşimlerinden bahsedilmiş, dokunan yaygıların ölçü, motif, renk, kompozisyon gibi öğeleri dikkate alınarak aynı yöredeki yörük boylarıyla olabilecek ilgilerine değinilmiştir.

3. Teke Yöresi Tarihi ve Bu Bölgedeki Yerleşimler

Anadolu'nun güneyinde, Batı Akdeniz'de yer alan Antalya çevresinde "Teke Yöresi" bulunmaktadır (Özdemir, 1994:1369). Yöre, Kuzeyde Isparta, doğuda Manavgat, batıda Fethiye ile sınır komşusudur. Teke yöresinin merkezinde yer alan Antalya'nın 1207 yılında Selçuklular tarafından fethiyle birlikte yörede Türk hâkimiyeti başlamıştır. XIII. yüzyıldan itibaren Moğol baskısı sonucunda Anadolu'da Selçuklu hâkimiyetinin kaybolması ve Teke yöresinde de etkisini yitirmesi nedeniyle Hamidoğulları Beyliği'nin yönetimini Beyliğin kurucusu Hamid Bey torunu Yunus Bey'e vermiştir. Hamidoğulları'nın Antalya kolu, Emir Mübarizü'd-din Mehmet Bey zamanında Teke ili olarak anılmaya başlamıştır. Teke-İli'nin sınırları Anadolu'nun güneyinde Antalya, Finike, Kaş, Gömbe, Elmalı, Serik kuzeyde Gölbaşı, Bucak, Burdur olarak çizilmiştir (Uzunçarşılı, 1988:62,67). 1390 yılında Osmanlı Devleti'ne geçen Teke-İli'nde Ankara Savaşı'ndan sonra II. Murat zamanında kesin hâkimiyet sağlanmıştır. Osmanlı Devleti idari yapılanması içerisinde yer alan Teke sancağı, XVI. Yüzyılda Antalya, Elmalı, Burdur, Kaş kazalarından oluşmuştur. Bu idari yapılanma içerisine kısa bir süre sonra 1853'te İstanos nahiyesi de eklenirken Murtana, Gebizli, Sarıkaralı, Sarıkeçeli ve Karakoyunlu Yörükleri de teşkilatlandırılarak buraya dâhil edilmiştir (Ak, 2015:332). Türk hâkimiyetinin başlangıcından günümüze kadar yöreye yerleşen Afşar, Bayat, Bayındır, Büğdüz, Çavundur, Dodurga, Eymir, İğdir, Karkın, Kayı, Kınık, Salur, Yazır, Yüreğir ve Yıva gibi Oğuz boyları olmak üzere aşiret adları köy yanında kaza, nahiye ve mahalle isimleri olarak yörede yaygın olarak kullanılmıştır (Ünal,

1996:224).

3.1. Burdur'da Oğuz Boyları ve Yerleşimleri

XVI. yüzyılda Burdur ve çevresinde Oğuz boyu isimlerini taşıyan 18 yerleşim yeri bulunmaktadır. Bayındır Karyesi (Göl-hisar Kazası), Bayındır Karyesi (Yeşilova Kazası), Bayındır Karyesi (Ağlasun Kazası), Bayındır Karyesi (Burdur Kazası), Büğdüz Karyesi (Burdur Kazası), Aşağı-Çavdır/Çavundur Karyesi (Göl-hisar Kazası), Çavdur/Çavundur karyesi (Yeşilova Kazası), Düğer Karyesi (Burdur Kazası), İğdir Karyesi (Yeşilova Kazası), Kayı Karyesi (Göl-hisar Kazası), Salur Karyesi (Burdur Kazası), Yavılar/Yıva karyesi (Yeşilova Kazası), Yazır Karyesi (Ağlasun Kazası), Yüreğir Karyesi (Göl-hisar Kazası) adı geçen Oğuz boylarıdır (Sarı, 2008:46; Halaçoğlu, 2009:67).

Günümüzde, Bayındır Köyü (Yeşilova), Bayındır Köyü (Merkez), Büğdüz Köyü (Merkez), Düğer Köyü (Çavdır), İğdir Köyü (Yeşilova), Yazır Köyü (Ağlasun), Yazır Köyü (Çavdır), Yüreğil Köyü (Bucak), Yuva Köyü (Bucak), Yuva Köyü (Tefenni) isimlerini taşıyan 11 adet yerleşim yeri bulunmaktadır (Karaca, 2002:64).

3.2. Teke Yörükleri

Yörük kelimesi “yörümek” fiilinden -k ekiyle yapılmış bir ad olup “yürüyen” demektir. Sözlükte “göçebe, göçer-ev, göçer” anlamına gelmektedir. XIV. Yüzyıldan itibaren ortaya çıkmış ve yaygın biçimde kullanılmıştır (Sümer, 2013:570).

Teke Yörüklerinin yaşam biçimleri büyük oranda hayvan yetiştiriciliğine dayandığından mevsim farkına bağlı olarak, yaylak ve kışlak arasında göçerlerken kullanışlı ve hafif dokuma eşyalar üretmişlerdir. Dokumaları üreten yörük kadınları; hayvanlardan kırılan yün ve kılı işleyip, çeşitli motif, renk, dokuma teknikleriyle ile halı, kilim, zili, ihram, çul, çuval ve kolan gibi dokuma türlerini dokumuşlardır (Ak, 2015:346).

Kırklık adı verilen bir makas türüyle, besledikleri hayvanlardan kırtdıkları yün ve kılı işlemek için ihtiyaç olan düzenekleri kendileri yapmışlardır. Yün ve kıl işleme alanında kullanılan aletlerden birisi özellikle kıl taramak üzere kullanılan tarak iken diğeri de atıcı yayı olup yarı yayvan hale getirilmiş ağaç aksam üzerine koyun bağırsağından yapılan kirişin gerilmesi ile elde

edilmiştir. Yayda yün ve kıl atmak için çırpı denilen bir metrelik ince ağaç çubuk ile iki ucu tokmaklı ahşap atacak kullanılmıştır (Özcan, 1996:45).

Teke Yörüklerinin günlük hayatta kullandıkları çadır, sitil, kilim, halı, çul ve çuval gibi birçok dokuma türü istar adı verilen düzeneğe dokunmakla birlikte yaygın olarak kullanılmıştır. Yöredeki yörük kadınların dokudukları kilim türleri, tereke kayıtları içerisinde renk, desen ve dokuma tekniğine göre ala kilim, kara kilim, yoz kilim, güllü kilim ve zili kilim gibi farklı adlarla kaydedilmiştir. Bunun yanında, sandıklı, Hacısali, farda, güllü, akli Türkmen, boynuz, basma, çingene, çiçekli, kafalı, kara zili adıyla bilinen çeşitli kilimler ile külahlı, eli belinde, turna katarı, farda, eyer kaşı adıyla bilinen dokumaları da dokumuşlardır (Ak, 2015:356).

4. Burdur Müzesi ve Müzede Kayıtlı Düz Dokuma Yayımlar

4.1. Burdur Müzesi

1957 - 1960 yılları arasında dört sezon arkeolojik kazılar yapılan Hacılar Höyük 'ten çıkan buluntulardan dolayı 1963 yılında Burdur'da bir müze kurulmuştur. 1969 yılında ilk olarak Şeyh Mustafa veya Küçük Şeyh Bulgurzade Ağa Medresesi olarak bilinen kütüphane müze olarak kullanılmıştır. İlerleyen dönemde, yerleşim yeri ve sergileme imkânı yetersiz görülerek 1992 yılında müzenin batı kısmı kamulaştırılarak müzeye dâhil edilmiştir. Yeni teşhir salonları ve eski eser depoları temeli 2001'de atılmış ve 5 yıl süren yenileme çalışmaları sonunda şimdiki müze binası 2006 tarihinde açılmıştır². 2008 yılında "Gezilep Görülmeye Değer Müze" ödülünü almıştır³.

Müzede Burdur'un tarihini, kronolojik bir sıra ile yansıtan ve bulunuş merkezlerine göre bir sergileme düzeni ile ziyaretçiye sunulmaktadır. Bu düzenleme başta Burdur'un ve Anadolu'nun prehistorya tarihine ışık tutan Hacılar Höyük vitrini ile başlayarak Demir- Çağı, Geometrik Dönem, Frig, Klasik Çağların malzemeleri, Helenistik, Roma, Bizans ve Selçuklu eserleri ile de sonlanmaktadır.

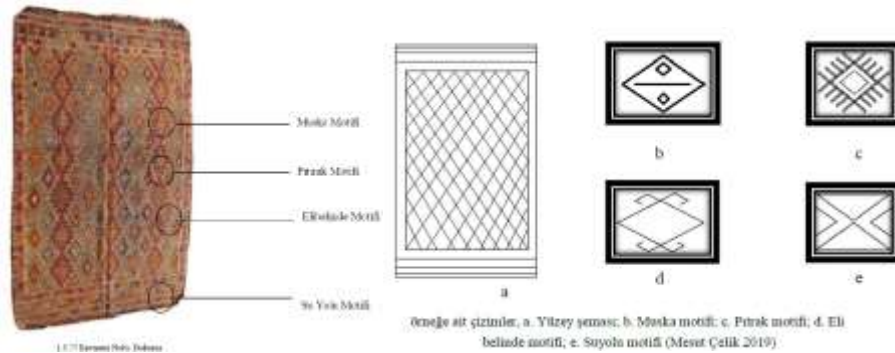
4.2. Burdur Müzesi Envanterine Kayıtlı Düz Dokuma Yayımlar

Burdur Müzesi deposunda halı, kilim, düz dokuma yaygı ve diğer türlere ait birçok

² Bkz. <https://www.burdurmuzesi.gov.tr/TR,100739/muze-hakkinda.html>, Erişim tarihi: 15.06.2017.

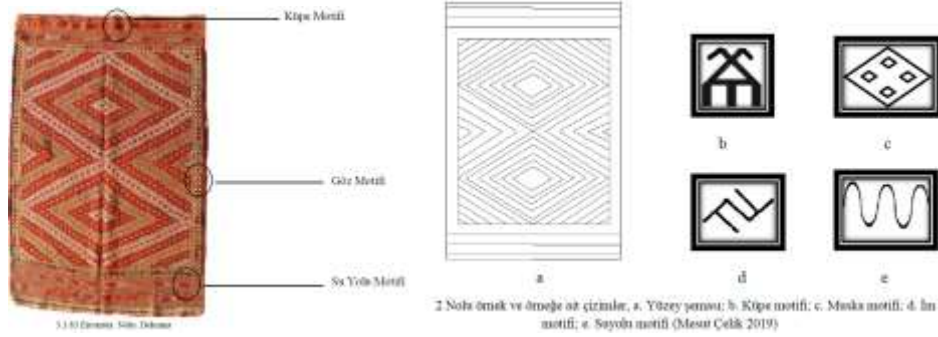
³ Bkz. <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/burdur/gezilecekyer/burdur-muzesi>, Erişim tarihi: 15.06.2017.

etnografik eser yer almaktadır. Düz dokuma yaygılara teşhirde yer verilmezken, hepsi müze deposunda yer almaktadır. Burdur Müzesi deposunda yer alan 28 düz dokuma yaygı kendi aralarında müzeye geliş biçimi, dokuma tekniği, motifleri, kompozisyonları ve malzeme özelliklerine göre tasnif edilmiştir. Çalışmalarda ayrı envantere kayıtlı düz dokuma yaygıları numaralandırılarak, yüzey şeması, düz dokuma yaygılarda kullanılan kompozisyon ve motiflerin çizimi yapılmıştır. Burdur Müzesi'nde yer alan düz dokuma yaygıların müzedeki yeri, müzeye geliş şekli, yöresi ve dönemi, kullanılan malzemeler ve dokuma teknikleri, renk, motif ve kompozisyonlar tablolara işlenmiş, dokumanın günümüzdeki durumu hakkında da bilgi verilmiştir. Dokumanın üretim yeri, kompozisyonu ve motifleri belgeler ışığında belirlenmeye çalışılmıştır. Ancak yapılan kataloglama makale sınırını aşacağından aşağıda sunulan bu bölümde katalog kısmı hariç tutularak, tasnif edilen yaygılarla ilgili fotoğraf, çizim ve motifleri gibi genel bilgilere yer verilmiştir. Bunlara ait hazırlanan tablolardaki eserler bu numaralara göre yer almıştır. Müzede incelenen toplam 28 adet dokuma eser aşağıdaki gibidir (Görsel 1-28)⁴;

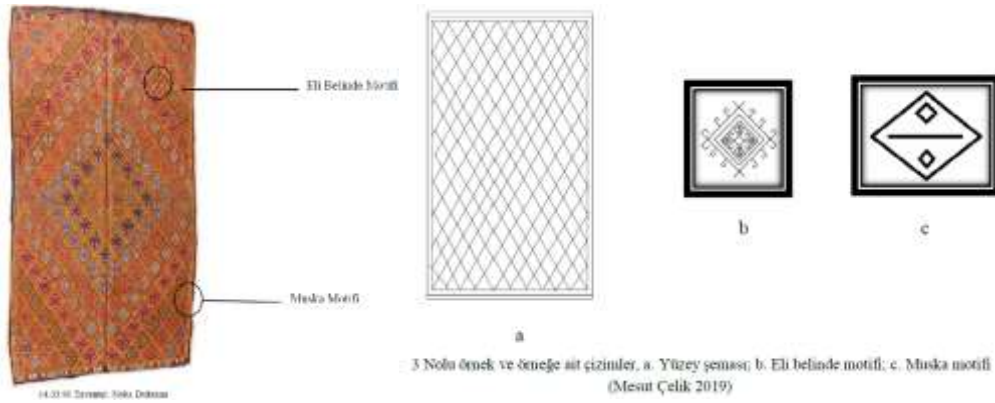

Görsel 1. 1.55.77 envanter nolu zili dokuma örneği eser ve buna ait çizimler.

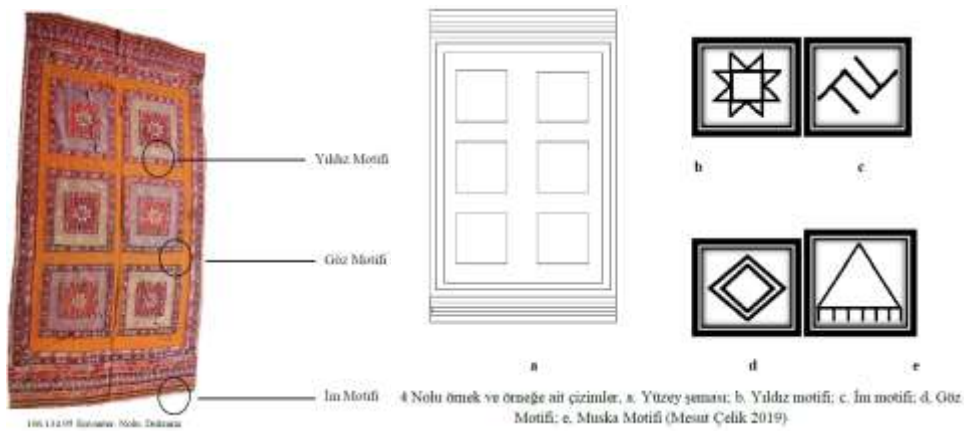
⁴ Müzede yer alan tüm dokumaların fotoğrafları Mesut Çelik tarafından 2019 yılında çekilmiştir. Bunun dışında yer alan görsellerin alıntıları belirtilerek kaynakçada gösterilmiştir.

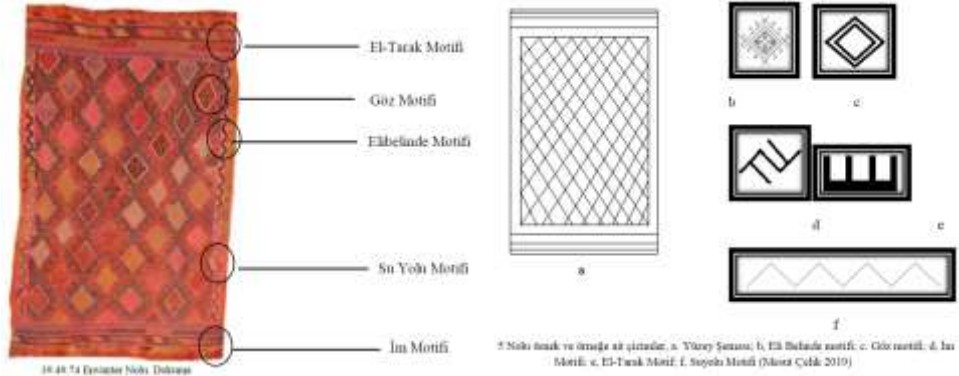
Görsel 2. 3.1.83 envanter nolu zili dokuma örneği eser ve buna ait çizimler.

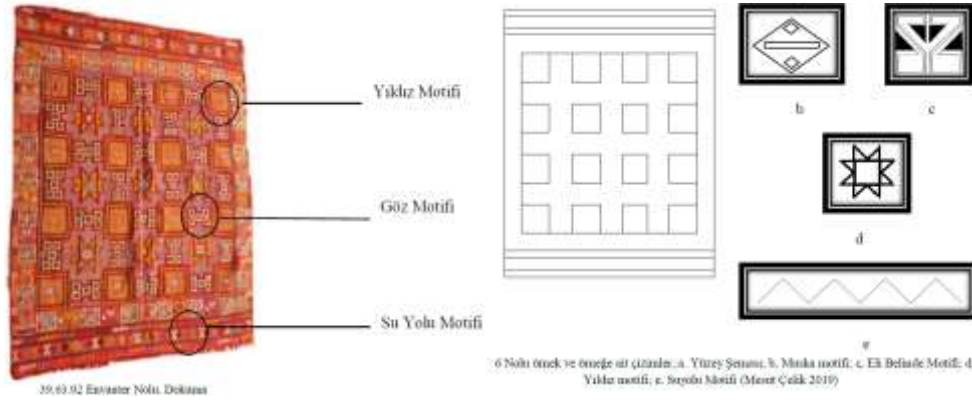
Görsel 3. 14.33.90 envanter nolu zili dokuma örneği eser ve buna ait çizimler.

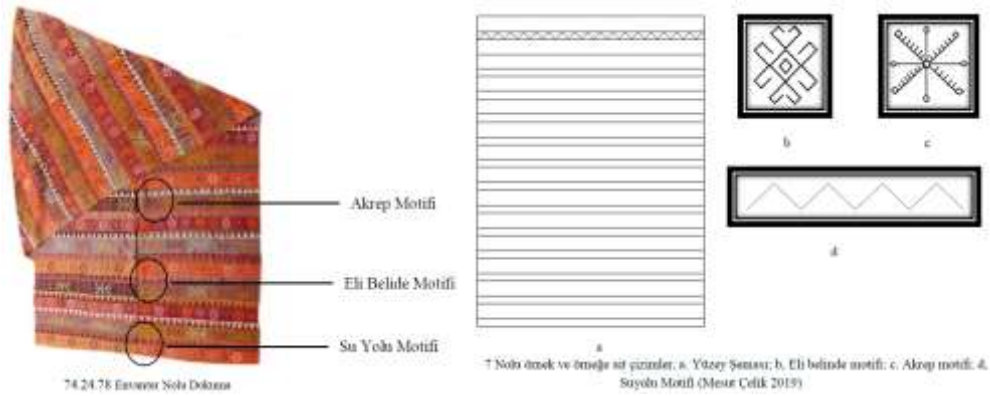
Görsel 4. 10.134.95 envanter nolu atkı yüzlü kilim dokuma örneği eser ve buna ait çizimler

Görsel 5. 39.49.74 envanter nolu atkı yüzü kilim dokuma örneği eser ve buna ait çizimler.

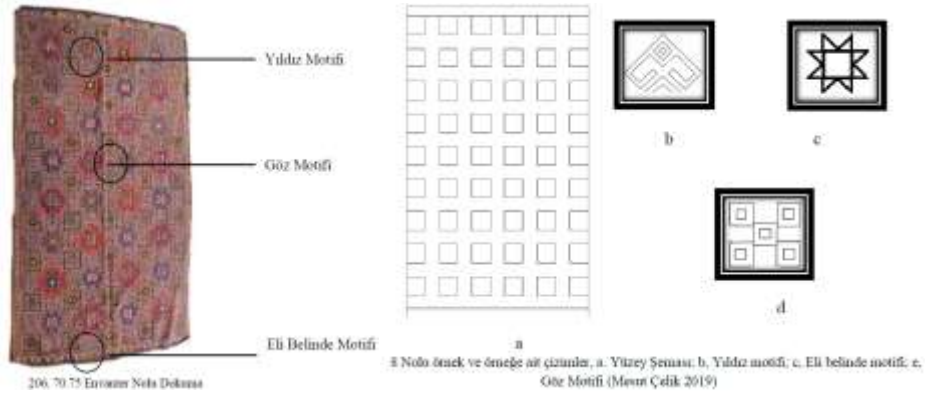

Görsel 6. 39.63.92 envanter nolu zili dokuma örneği eser ve buna ait çizimler.

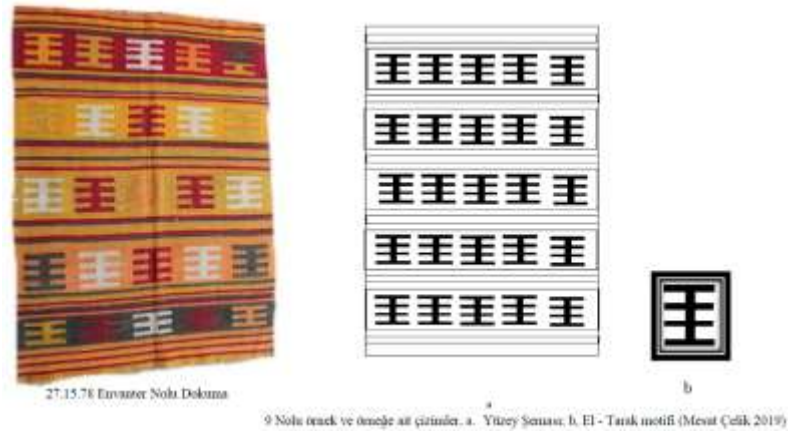

Görsel 7. 74.24.78 envanter nolu atkı yüzü kilim dokuma örneği eser ve buna ait çizimler.

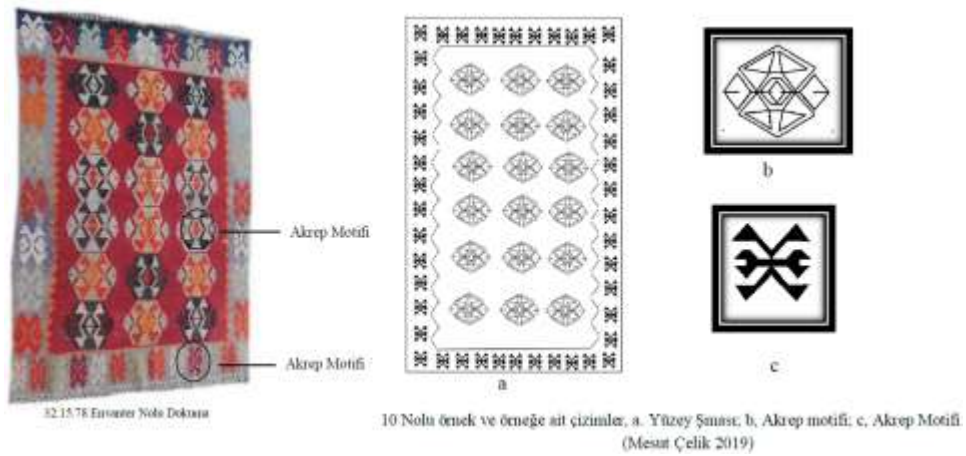

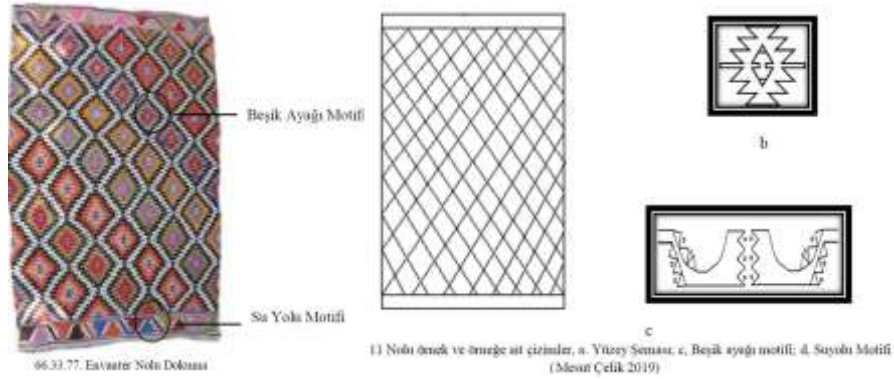
Görsel 8. 206.70.75 envanter nolu zili dokuma örneği eser ve buna ait çizimler.

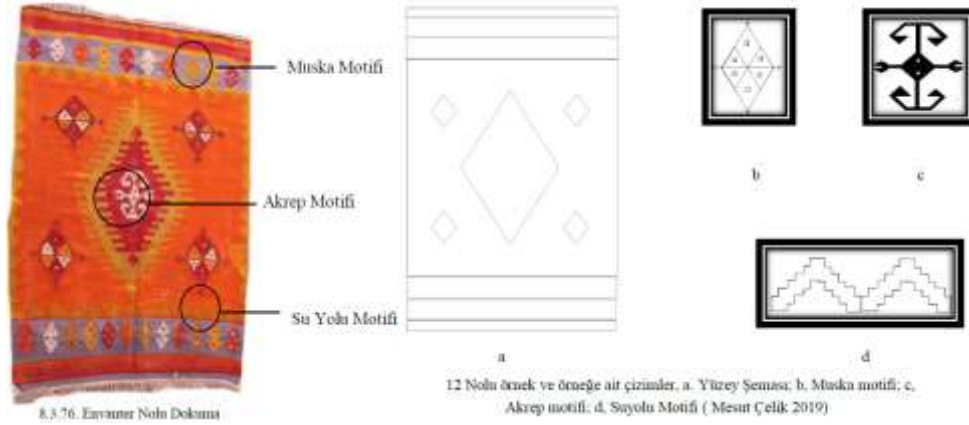
Görsel 9. 27.15.78 envanter nolu atkı yüzlü kilim dokuma örneği eser ve buna ait çizimler.

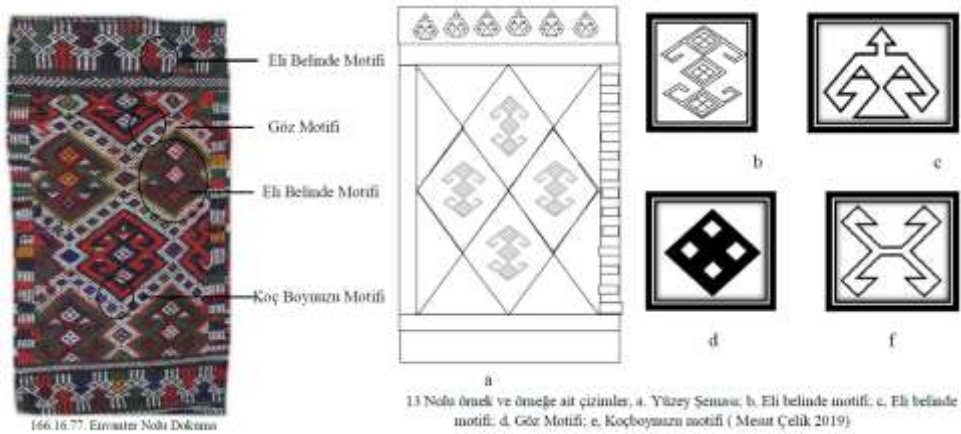
Görsel 10. 32.15.78 envanter nolu atkı yüzlü kilim dokuma örneği eser ve buna ait çizimler.

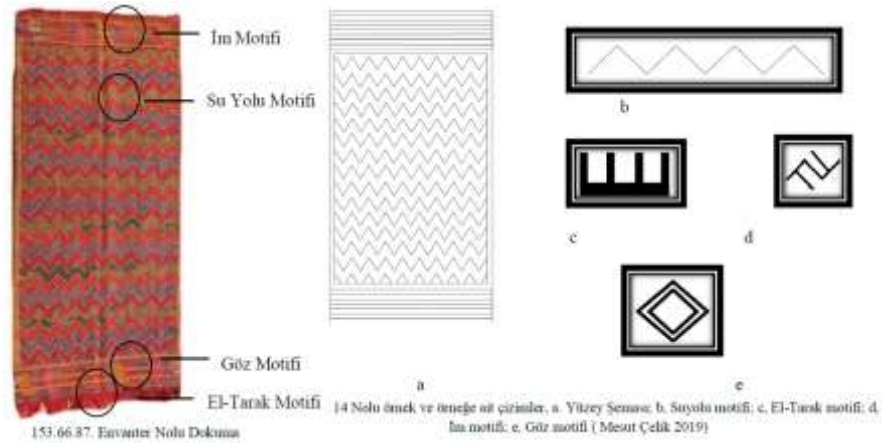
Görsel 11. 66.33.77 envanter nolu atkı yüzü kilim dokuma örneği eser ve buna ait çizimler.

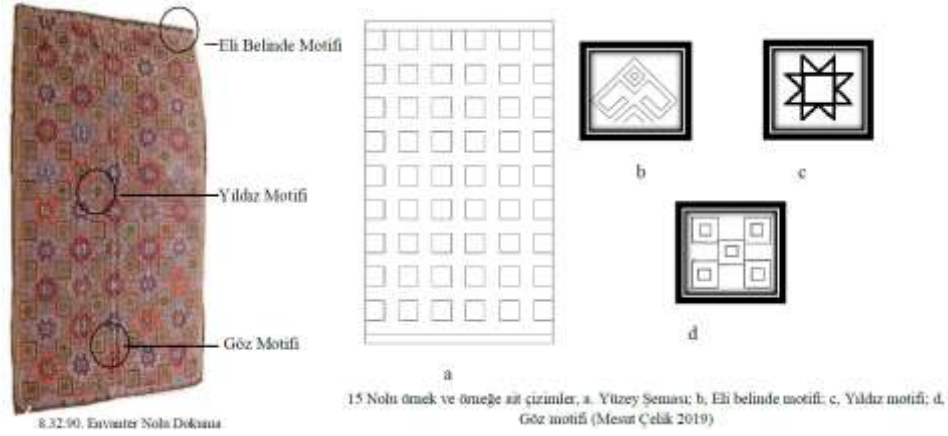
Görsel 12. 8.3.76 envanter nolu atkı yüzü kilim dokuma örneği eser ve buna ait çizimler.

Görsel 13. 166.56.77 envanter nolu atkı yüzü kilim dokuma örneği eser ve buna ait çizimler.

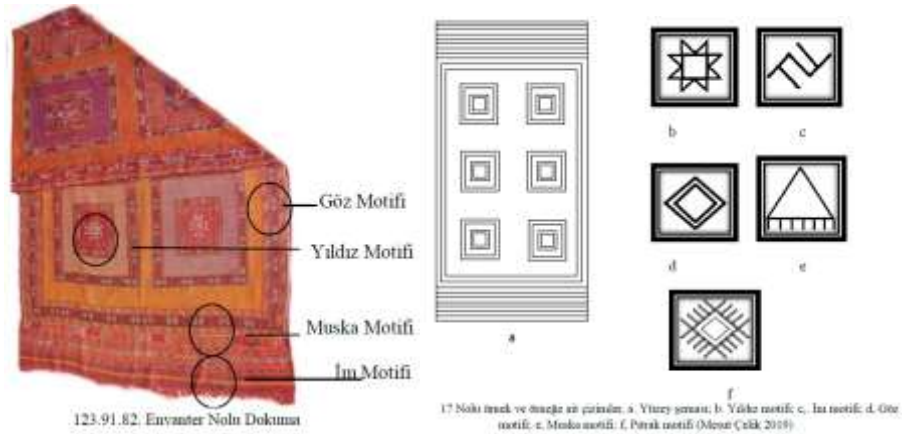
Görsel 14. 153.66.87 envanter nolu atkı yüzü kilim dokuma örneği eser ve buna ait çizimler.

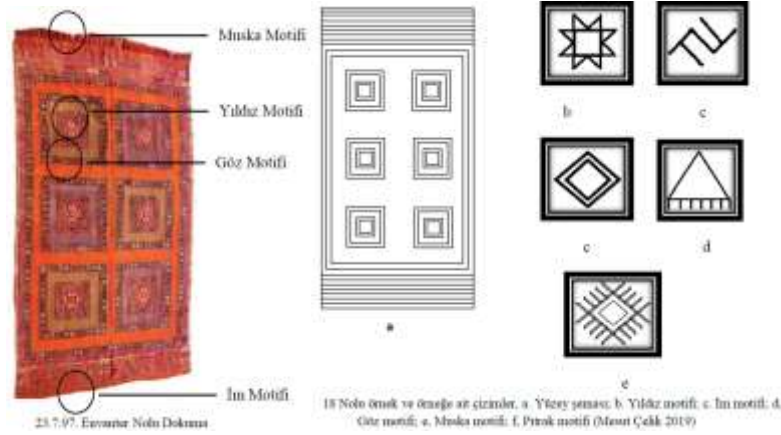
Görsel 15. 8.32.90 envanter nolu zili dokuma örneği eser ve buna ait çizimler.

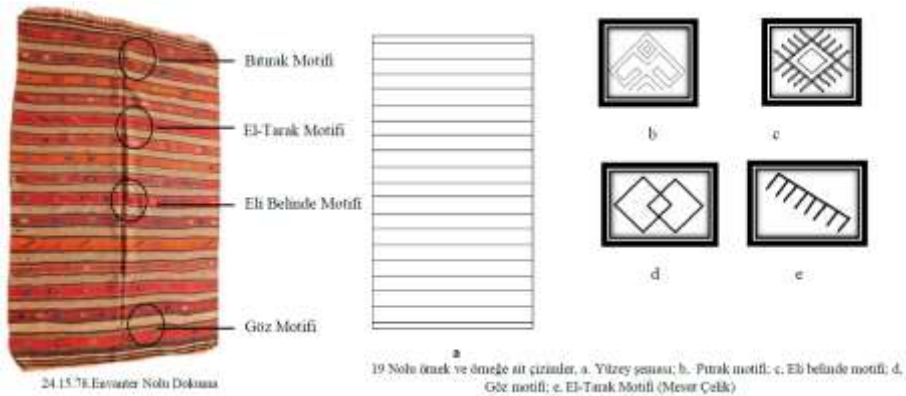
Görsel 16. 118.71.2018 envanter nolu atkı yüzü kilim dokuma örneği eser ve buna ait çizimler.

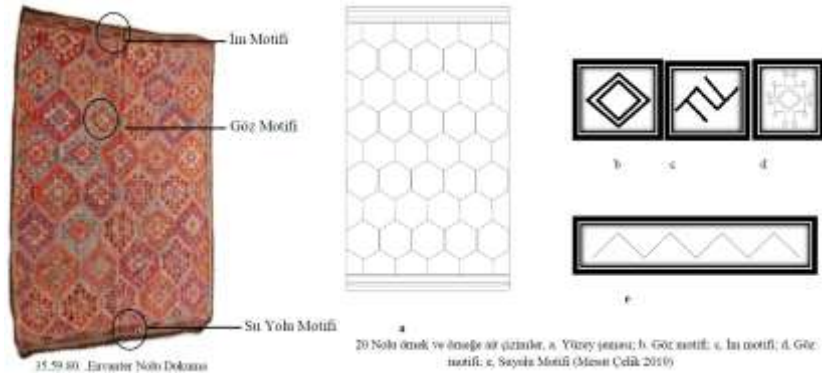
Görsel 17. 123.91.82 envanter nolu atkı yüzü kilim dokuma örneği eser ve buna ait çizimler.

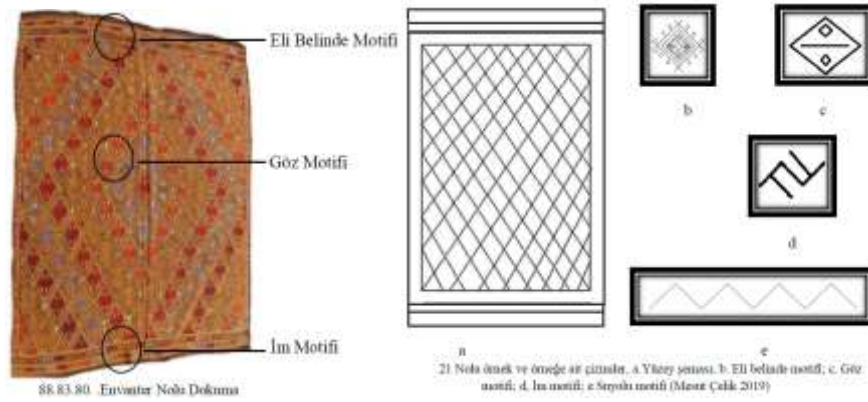
Görsel 18. 23.7.97 envanter nolu atkı yüzü kilim dokuma örneği eser ve buna ait çizimler.

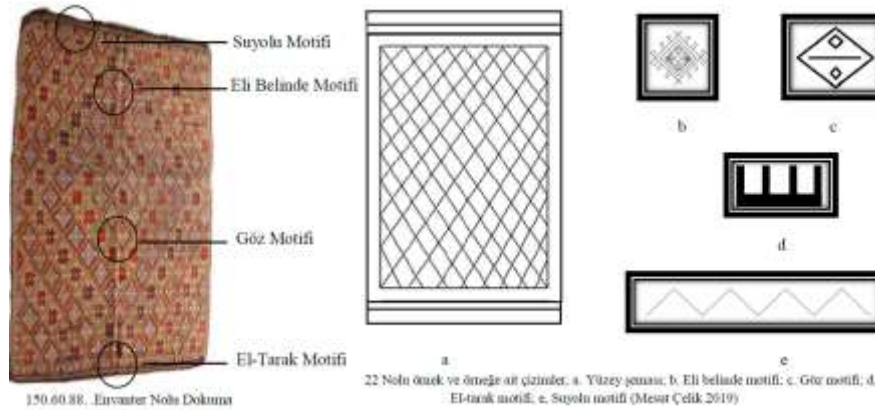
Görsel 19. 24.15.78 envanter nolu atkı yüzü kilim dokuma örneği eser ve buna ait çizimler.

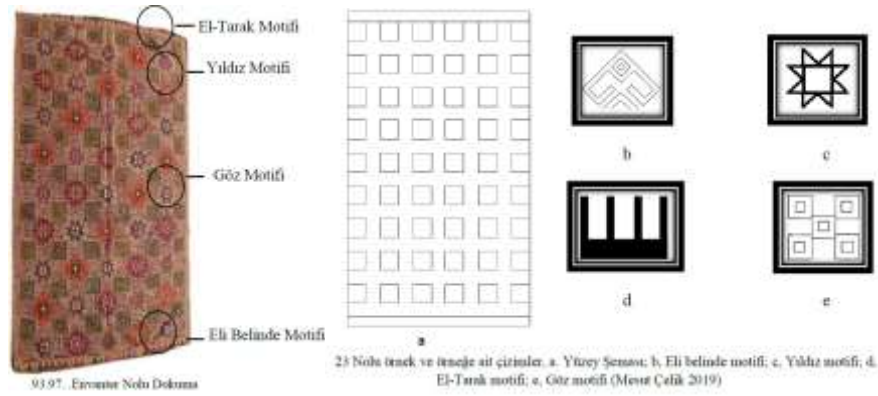
Görsel 20. 35.59.80 envanter nolu zili dokuma örneği eser ve buna ait çizimler.

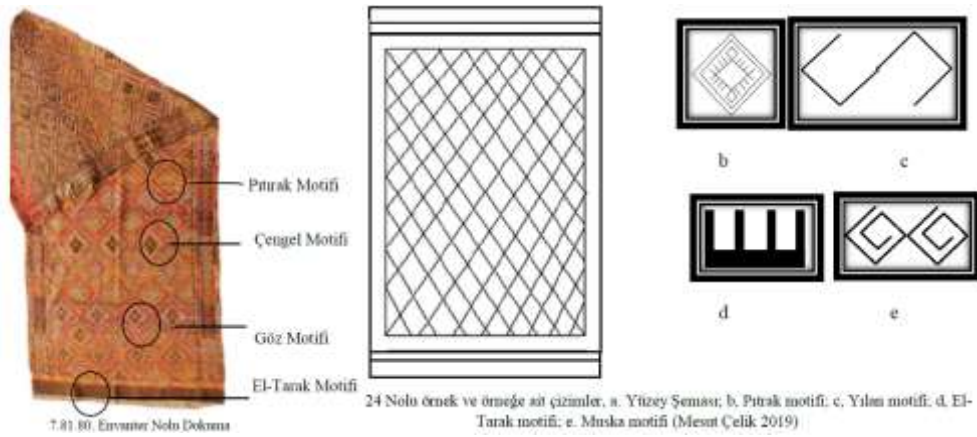
Görsel 21. 88.83.80 envanter nolu zili dokuma örneği eser ve buna ait çizimler.

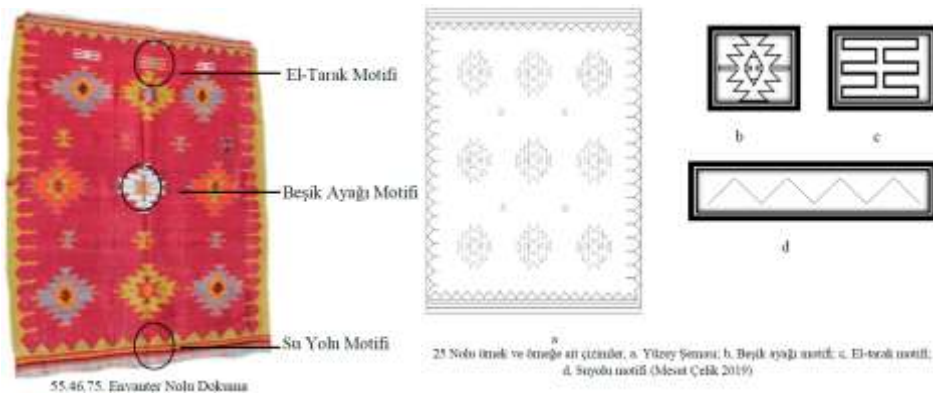
Görsel 22. 150.60.88 envanter nolu zili dokuma örneği eser ve buna ait çizimler.

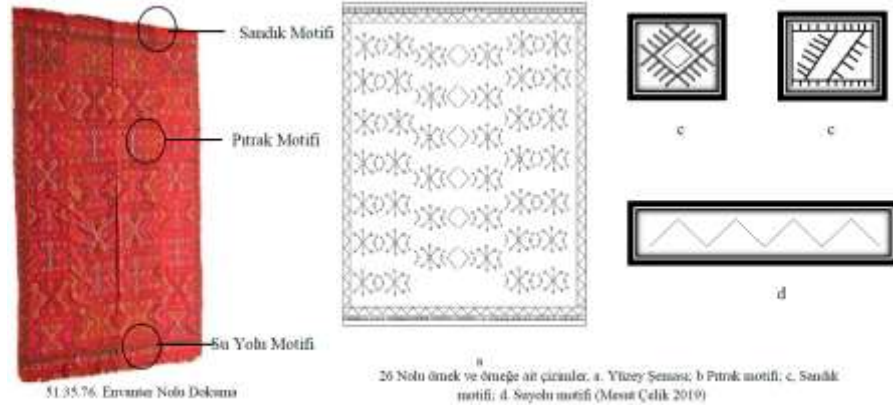
Görsel 23. 97.93.97 envanter nolu zili dokuma örneği eser ve buna ait çizimler.

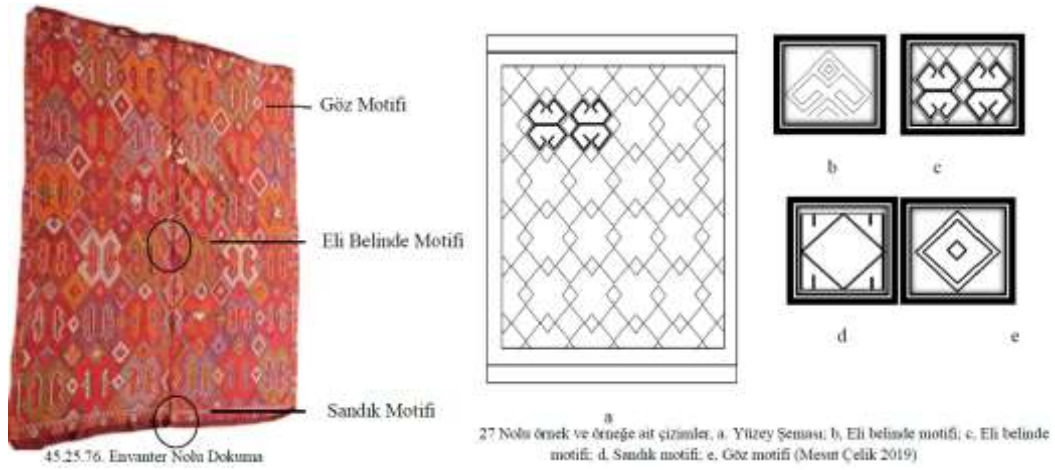
Görsel 24. 73.81.80 envanter nolu zili dokuma örneği eser ve buna ait çizimler.

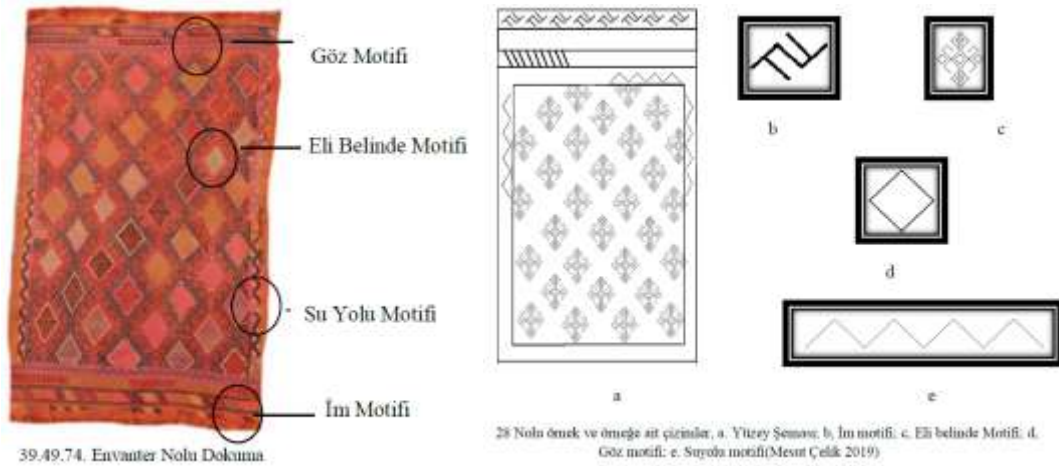
Görsel 25. 55.46.75 envanter nolu atkı yüzü kilim dokuma örneği eser ve buna ait çizimler.

Görsel 26. 51.35.76 envanter nolu atkı yüzü kilim dokuma örneği eser ve buna ait çizimler.

Görsel 27. 45.25.76 envanter nolu zili dokuma örneği eser ve buna ait çizimler.

Görsel 28. 39.49.74 envanter nolu atkı yüzü kilim dokuma örneği eser ve buna ait çizimler.

4.2.1. Burdur Müzesi Envanterine Kayıtlı Düz Dokuma Yayılarının Müzedeki Yeri, Müzeye Geliş Şekli, Yöresi ve Dönemi

Daha önce belirtildiği üzere Burdur Müzesi'nde çalışılan düz dokuma yaygıların tümü depodadır. Düz dokuma yaygıların iki tanesi bağış, yirmi altı tanesi satın alınma yoluyla müzeye kazandırılmıştır. 1 adet dokuma yaygı Çivril yöresine, bir adet dokuma yaygı Karacasu yöresine yirmi altı tanesi Burdur yöresine aittir. Dönem olarak dokumalardan ikisi 19. yy'a aittir. 26 dokuma yaygı ise 20. yy'a aittir. Müzede bulunan düz dokuma yaygıların muhafaza edildikleri yerleri, müzeye geliş şekilleri, yöresi ve tarihlendirmeleri tablo haline getirilerek aşağıda sunulmuştur. Burada yer alan bilgiler müze kayıtlarından alınmıştır (Tablo 1)⁵.

Tablo 1. Burdur Müzesi envanterine kayıtlı düz dokuma yaygılarının müzedeki yeri, müzeye geliş şekli, yöresi ve dönemi.

Örnek No	Envanter No	Müzedeki Yeri	Geliş Şekli	Yöresi	Dönemi
1	1.55.77	Tavan Depo	Satın Alınma	Burdur	20.yy
2	3.1.83	Tavan Depo	Satın Alınma	Burdur	20.yy
3	14.33.90	Tavan Depo	Satın Alınma	Burdur	20.yy
4	10.134.95	Tavan Depo	Satın Alınma	Burdur	20.yy
5	39.49.74	Tavan Depo	Satın Alınma	Burdur	20.yy
6	39.63.92	Tavan Depo	Satın Alınma	Burdur	20.yy
7	74.24.78	Tavan Depo	Satın Alınma	Burdur	19.yy sonu
8	206.70.75	Tavan Depo	Satın Alınma	Burdur	20.yy
9	27.15.78	Tavan Depo	Satın Alınma	Burdur	20.yy
10	32.15.78	Tavan Depo	Satın Alınma	Burdur	20.yy
11	66.33.77	Tavan Depo	Satın Alınma	Burdur	20.yy
12	8.3.76	Tavan Depo	Satın Alınma	Burdur	20.yy
13	166.56.77	Tavan Depo	Satın Alınma	Burdur	20.yy
14	153.66.87	Tavan Depo	Satın Alınma	Burdur	20.yy
15	8.32.90	Tavan Depo	Satın Alınma	Burdur	20.yy
16	118.71.2018	Tavan Depo	Bağış	Çivril	20.yy
17	123.91.82	Tavan Depo	Satın Alınma	Burdur	20.yy
18	23.7.97	Tavan Depo	Satın Alınma	Burdur	20.yy
19	24.15.78	Tavan Depo	Satın Alınma	Burdur	20.yy
20	35.59.80	Tavan Depo	Satın Alınma	Burdur	20.yy
21	88.83.80	Tavan Depo	Satın Alınma	Burdur	20.yy
22	150.60.88	Tavan Depo	Satın Alınma	Burdur	20.yy
23	97.93.97	Tavan Depo	Satın Alınma	Burdur	20.yy
24	73.81.80	Tavan Depo	Satın Alınma	Burdur	19.yy sonu
25	55.46.75	Tavan Depo	Satın Alınma	Burdur	20.yy
26	51.35.76	Tavan Depo	Bağış	Karacasu	20.yy
27	45.25.76	Tavan Depo	Satın Alınma	Burdur	20.yy

⁵ Tablolar oluşturulurken "İsparta Müzesi'ndeki Düz Dokuma Çuvallar" isimli makaleden yararlanılmış, tablolar benzer biçimde düzenlenmiştir (Demiral, Oyman, 2006:458-472).

28	39.49.74	Tavan Depo	Satın Alınma	Burdur	20.yy
----	----------	------------	--------------	--------	-------

4.2.2. Burdur Müzesi Envanterine Kayıtlı Düz Dokuma Yaygılarında Kullanılan Dokuma

Teknikleri

Burdur Müzesi'ndeki düz dokuma yaygılarda atkı yüzlü kilim, cicim, zili ve sumak tekniklerinden biri veya birkaçı birlikte kullanılmıştır. Atkı yüzlü dokuma yanında cicim tekniği, cicim tekniği kullanılan düz dokuma yaygılarda da zili tekniği kullanılmıştır. 15 örnekte atkı yüzlü kilim, 11 örnekte cicim tekniği, 12 örnekte zili tekniği, 9 örnekte sumak tekniği kullanılmıştır. (Tablo 2).

Tablo 2. Burdur Müzesi envanterine kayıtlı düz dokuma yaygılarında kullanılan dokuma teknikleri.

Örnek No	Atkı Yüzlü Kilim	Cicim	Zili	Sumak
1			X	X
2		X	X	
3			X	
4	X			
5	X	X		
6			X	X
7	X	X		
8			X	
9	X			
10	X			
11	X			
12	X			
13	X	X		
14	X			X
15			X	X
16	X	X		
17	X	X		
18	X	X		
19	X	X		
20			X	X
21			X	X
22			X	X
23			X	X
24		X	X	
25	X			
26	X			
27			X	X
28	X	X		
Toplam	16	10	12	9

4.2.3. Burdur Müzesi Envanterine Kayıtlı Düz Dokuma Yayıgılarında Malzemeler

Burdur Müzesi'ndeki düz dokuma atkı ve çözgü ipliklerinde yün kullanılmıştır. 13 örnekte yünün yanında pamuk motif ipi olarak kullanılmıştır. 4 örnekte orlon ipi kullanılmıştır. Malzemeler yün, pamuk ve orlon olarak ayrılmışlardır. Düz dokumalarda kullanılan malzemelere ilişkin hazırlanan tablo aşağıdadır (Tablo 3).

Tablo 3. Burdur Müzesi envanterine kayıtlı düz dokuma yayıgılarında malzemeler.

Örnek No	Atkı İpi			Çözgü İpi			Motif İpi		
	Yün	Pamuk	Orlon	Yün	Pamuk	Orlon	Yün	Pamuk	Orlon
1	X			X			X		
2	X			X				X	
3	X			X				X	
4	X			X				X	
5	X			X			X		
6	X			X			X		
7	X			X			X		
8	X			X				X	
9	X			X			X		
10	X			X				X	
11	X			X				X	
12	X			X				X	
13	X			X			X		
14	X			X			X		X
15	X			X			X		X
16	X			X			X		X
17	X			X				X	
18	X			X				X	
19	X			X				X	
20	X			X				X	
21	X			X				X	
22	X			X				X	
23	X			X			X		
24	X			X			X		
25	X			X			X		
26	X			X			X		

27	X			X					
28	X			X			X		X
Toplam				28			14	13	4

4.2.4. Burdur Müzesi Envanterine Kayıtlı Düz Dokuma Yayılarında Kullanılan Renkler

Burdur Müzesi'ndeki düz dokuma yayılarında en fazla kullanılan renk turuncu ve kırmızıdır. Bu renklerden sonra en fazla kullanılan renkler sarı, yeşil ve beyazdır. Siyah, lacivert, kahverengi ise az kullanılan renklerdir (Tablo 4).

Tablo 4. Burdur Müzesi envanterine kayıtlı düz dokuma yayılarında malzemelerin renkleri.

Örnek No	Turuncu	Kırmızı	Sarı	Mor	Pembe	Yeşil	Mavi	Beyaz	Kahverengi	Lacivert	Siyah
1	X	X	X						X		
2	X	X	X			X		X			
3	X	X	X			X		X		X	
4	X	X		X				X			
5	X	X			X		X				
6	X	X		X	X			X			X
7	X	X						X			X
8	X	X			X	X					X
9		X	X			X		X			
10	X	X		X				X			X
11	X		X	X	X	X	X	X			
12	X	X	X	X				X			
13	X		X			X	X				
14	X	X	X			X	X				
15	X	X				X	X	X			X
16		X	X		X	X				X	
17	X	X	X	X				X			
18	X	X	X	X	X						
19	X	X	X				X		X		
20	X	X	X			X	X	X			
21	X	X	X				X		X		
22	X	X	X				X		X		
23	X	X	X	X		X				X	
24	X	X	X							X	

25	X	X	X			X						
26	X	X	X	X			X					X
27	X	X		X		X				X		
28	X	X	X	X						X		
Toplam	26	26	20	11	6	13	10	12	4	6		6

4.2.5. Burdur Müzesi Envanterine Kayıtlı Düz Dokuma Yayılarında Kullanılan Motifler

Tablo 5. Burdur Müzesi Envanterine Kayıtlı Düz Dokuma Yayılarında Kullanılan Motifler.

Örnek No	Eli Belinde	Pıtrak	Göz	Su Yolu	Yıldız	Muska	İM	Sandık	Yılan	Eİ-Tarak	Akrep	Küpe	Beşik Ayağı	Çiçek	Koç Boynuzu
1	X	X		X		X									
2				X		X	X					X			
3	X					X									
4			X		X	X	X								
5	X		X	X			X			X					
6	X			X	X	X									
7	X			X						X					
8	X		X		X										
9										X					
10											X				
11				X									X		
12	X		X	X		X									
13				X		X					X				
14	X		X												X
15			X	X			X			X					
16	X		X		X									X	
17		X	X		X	X	X								
18		X	X		X	X	X			X					
19	X	X	X							X					
20			X	X			X								
21	X		X	X			X								
22	X		X	X						X					
23	X		X		X					X					
24		X				X			X	X					
25				X						X		X			
26		X		X				X							
27	X		X					X							
28	X		X	X			X								
Toplam	15	6	16	15	7	10	9	2	1	10	2	2	1	1	1

Burdur Müzesi'ndeki düz dokuma yaygılarında en fazla görülen motifler, eli belinde, su yolu ve göz motifidir. Daha sonra pıtrak, el-tarak, muska ve im motifleri kullanılmıştır. Çiçek ve koçboynuzu motiflerine sahip tek örnek bulunmaktadır. En az görülen motif, yılan, beşik ayağı ve sandık motifidir (Tablo 5).

4.2.6. Burdur Müzesi Envanterine Kayıtlı Düz Dokuma Yaygılarında Kullanılan Kompozisyonlar

Tablo 6. Burdur Müzesi Envanterine Kayıtlı Düz Dokuma Yaygılarında Kullanılan Kompozisyonlar.

Örnek No	Zeminin Yatay Bantlara Ayrılmasıyla Oluşturulan Kompozisyon	Zeminin Birbirini Tekrarlayan Motiflerle Oluşturulan Kompozisyonlar	Zemini Sonsuz Kaydırma İlkesine Göre Oluşturulan Kompozisyon
1			X
2			X
3			X
4		X	
5			X
6		X	
7	X		
8		X	
9	X		
10		X	
11			X
12	X		
13			X
14	X		
15		X	
16		X	
17		X	
18		X	
19	X		
20			X
21			X
22			X
23		X	
24			X
25		X	
26	X		
27			X
28			X
Toplam	6	10	12

Müzedede bulunan düz dokuma yaygılardan 12 adedinde, zemini sonsuz kaydırma ilkesine göre oluşturan kompozisyon, 12 adedinde zeminin birbirini tekrarlayan motiflerle oluşturulan kompozisyon ve diğer 6 adedinde de zeminin dikey bantlara ayrılmasıyla oluşturulan kompozisyon görülmektedir (Tablo 6).

4.2.7. Burdur Müzesi Envanterine Kayıtlı Düz Dokuma Yaygılarının Boyut Dökümleri

Tablo 7. Burdur Müzesi Envanterine Kayıtlı Düz Dokuma Yaygılarının Boyut Dökümleri.

Örnek No	Kısa Kenar Uzunluğu						Uzun Kenar Uzunluğu												
	55-80 cm Arası	81-110 cm Arası	111-140 cm Arası	141-170 cm Arası	171-200 cm Arası	201-230 cm Arası	85-110 cm Arası	111-140 cm Arası	141-170 cm Arası	171-200 cm Arası	201-230 cm Arası	231-260 cm Arası	261-290 cm Arası	291-320 cm Arası	321-350 cm Arası	351-380 cm Arası	381-410 cm Arası	411-440 cm Arası	441-470 cm Arası
1		x						x											
2				x							x								
3			x													x			
4			x														x		
5			x															x	
6			x														x		
7				x														x	
8	x						x											x	
9				x													x		
10				x													x		
11		x													x				
12	x							x							x				
13						x								x					
14				x									x						
15				x															
16			x								x								
17	x							x											
18				x					x										
19					x														
20		x								x									
21		x								x									
22		x								x									
23			x											x					
24				x											x				
25				x											x				
26					x											x			
27						x													X
28				x									x						
Top.	3	5	6	9	3	2	1	3	2	2	1	1	2	3	3	1	2	1	1

Müzedede bulunan düz dokuma yaygılarının boyutları farklılıklar göstermektedir. Kısa kenar uzunlukları 55-230 cm arasında, uzun kenar uzunlukları ise 85-470 cm arasında değişen boyutlardadır (Tablo 7).

4.2.8. Burdur Müzesi Envanterine Kayıtlı Düz Dokuma Yaygılarının Kalite Dökümleri

Tablo 8. Burdur Müzesi Envanterine Kayıtlı Düz Dokuma Yaygılarının Kalite Dökümleri.

Örnek No	Çözü 10 cm2 Tel Sayısı						Atkı 10 cm2 de Tel Sayısı									
	30-35 Tel	36-40 Tel	41-45 Tel	46-50 Tel	56-60 Tel	50-60 Tel	61-70 Tel	71-80 Tel	81-90 Tel	91-100 Tel	101-110 Tel	111-120 Tel	121-130 Tel	121-130 Tel	131-140 Tel	141-150 Tel
1			x						x							
2				x								x				
3			x					x								
4						x								x		
5			x						x							
6	x							x								
7					x									x		
8				x									x			
9				x									x			
10			x							x						
11					x										x	
12						x										x
13	x							x								
14	x						x									
15		x							x							
16			x							x						
17				x							x					
18			x							x						
19			x												x	
20					x								x			
21					x									x		
22						x										x
23		x						x								
24	x						x									
25			x									x				
26				x							x					
27					x								x			
28		x						x								
Toplam	4	3	8	6	5	2	2	5	3	3	2	4	3	2	2	2

Müzedeki bulunan düz dokuma yaygılarda uygulanan teknik dokuma yoğunluğu; dikey yönde (Çözü) 10 cm2 tel sayısı ve yatay yönde (Atkı) 10 cm2 tel sayısı olarak belirlenmiştir. Düz dokuma yaygılarda çözü tel sayısı 30-60, Atkı sayısı 50-150 olarak değişiklik göstermektedir (Tablo 8).

5. Değerlendirme ve Karşılaştırma

Araştırma konusu düz dokuma yaygılar, Burdur Müzesi'nde korunma altına alınmış ve karakteristik özelliklere sahip örneklerdir. Çalışılan örnekler müzenin deposunda bulunmaktadır. 2 düz dokuma yaygı bağış yoluyla, 26 düz dokuma yaygı da satın alınma yoluyla müzeye kazandırılmıştır. Yaygılardan iki adedi haricindeki örnekler Burdur yöresine aittir. Bu iki örnekten biri Aydın Karacasu, diğeri de Çivril yöresine aittir. Düz dokuma yaygılardan ikisi 19.yy'a tarihlendirilirken, diğeri 20. yy'a ait örnekler olarak değerlendirilmiştir.

Yöredeki geleneksel düz dokumalarıyla ilgili bilgiler salnamelerde görülmektedir. 1868 tarihli Konya Salnamesinde detaylı olarak Burdur'un sosyo-ekonomik durumu hakkında bilgi verilmiştir (Karaca, 2002:64). 1906 salnamesinde dokuma sanatının çok yaygın olduğu, 1200 tezgâhla üretim yapıldığı belirtilmiştir (Karaca, 2002:65). Burdur ilinde geleneksel dokumalar olarak kilimcilik, alaca dokumacılığı, halı, hasır ve çul dokumacılığı yapılmaktadır.

Günümüzde Burdur merkezine bağlı Karakent, Cinbilli, Yeşilova ilçesine bağlı Kocayaka, Gökçeyaka, Kırılı, Düden, Akçaköy köylerinde dokuma üretimi yapılmaktadır. Düz dokuma yaygı yansıra duvar örtüsü, çoban torbası, beşikörtüsü ve seccade yapıldığı da görülür.

Dokumalar yörede "yanış" adıyla anılmaktadır. Düz dokuma yaygı isimleri renk ve motiflerin oluşturmuş olduğu kompozisyona göre adlandırılır. Koçboynuzlu yanış, yıldızlı yanış, akrepli yanış dokuma örneklerine verilen isimlerdir.

Müzede bulunan düz dokuma yaygıları; düz atkı yüzlü dokuma, cicim, sumak ve zili teknikleri kullanılarak dokunmuştur. Atkı yüzlü kilim, cicim, sumak ve zili dokuma tekniklerinin birden fazla birlikte dokunduğu örnekler de bulunmaktadır. Sekiz örnekte atkı yüzlü kilim ve cicim, iki örnekte zili ve cicim, yedi örnekte zili ve sumak teknikleri bir arada kullanılmıştır. Yedi düz dokuma yaygıda atkı yüzlü kilim tekniği ile dokunmuştur.

Örneklerde dokuma malzemesi olarak yün ve pamuk kullanılmıştır. Eski tarihli örneklerde doğal boya ve yün kullanılmasına karşın yeni tarihli örnekler pamuk ve orlon ipliklerle dokunmuştur. Bu tür malzeme kullanımının yaygınlaşması düz dokuma yaygı kalitesinin düşmesine ve geleneksellikten ayrıldıklarını göstermektedir.

Düz dokuma yaygılarda desen kompozisyonları, dikey ve yatay bantlara bölünerek ya da zemini sonsuz kaydırma ilkesine göre doldurularak yapılmıştır. Örneklerden altısında, zeminin dikey bantlara ayrılmasıyla oluşturulan kompozisyon görülmektedir. Motiflerin sıralanarak gerçekleştiği kompozisyona ait on altı örnek bulunmaktadır. Diğer on iki örnek de zemin sonsuz kaydırma ilkesine göre doldurularak oluşturulan kompozisyon kullanılmıştır. Dokumada zemin ana motifle süslenmiş, zemini saran bantlarla bordür kısmı oluşturulmuştur. Alta ve üste bantlar eklenerek dokumanın hacmi genişletilmiştir.

Müzedede bulunan düz dokuma yaygıların boyutları 450x150 cm arasında değişmektedir. Belli bir kalitesi yoktur. Bazen 10 cm'de 50-56 sıra tel bulunurken, 10 cm'de 120-130 sıra bulunabilmektedir. Müzedeki düz dokuma yaygılarda görülen motiflerin çoğunluğunu göz, suyolu ve eli belinde motiflerinden oluşturmaktadır. Muska, el-tarak ve im motifleri de yoğun olarak kullanılmıştır. Beşik ayağı, çiçek, yılan ve koçboynuzu motifleri birer örnekte karşımıza çıkmaktadır.

Eli belinde, pıtrak, yıldız motifleri zeminde ana motif olarak kullanılan ve tekrarlanan motiflerdir. Zemini saran bantlarda genellikle suyolu motifi görülmektedir. Zeminin altına ve üstüne eklenen diğer bantlarda, göz, muska, suyolu, im motifleri kullanılmıştır. Tülü tekniğiyle dokunan dokumada herhangi bir motife yer verilmemiştir. Kompozisyon renkli iplerle meydana getirilmiştir. Anadolu'nun diğer bölgelerindeki dokunan dokumalarda kullanılan im motifi, Burdur yöresi dokumalarında sığır sidiği, göz motifi, çingiraklı (cümbüşlü) olarak adlandırılmıştır.

Burdur Müzesi'ndeki düz dokuma yaygılarda en fazla turuncu ve kırmızı renk kullanılmıştır. Bu renklerden sonra en çok kullanılan renkler mavi, yeşil ve beyazdır. Kahverengi sadece dört örnekte kullanılmıştır. Lacivert ve siyah az kullanılan renklerdir. Örneklerde doğal boyalı olan yedi örnek bulunmaktadır. Diğer örnekler boyanmış hazır iplerle dokunmuştur.

Müzedede bulunan düz dokuma yaygılar, depoda katlanarak muhafaza edilmektedir. İncelenen örnekler müze envanter numarası ve depodaki yeri bilgileriyle birlikte işlenmiştir. Örneklerden üç adedinde yoğun yıpranma mevcuttur. Onarım geçiren örnekler de bulunmaktadır. Dokumalardan ikisinin rengi solmuştur. Genel itibarıyla diğer düz dokuma yaygılar oldukça sağlam durumdadır. Araştırmada, farklı kaynakların taranması sonucunda, düz

dokuma yaygıların başka bölge ve yöre örnekleriyle benzerlik taşıdıkları görülmüştür.

Burdur Müzesi'ndeki düz dokuma yaygıları, kendi içerisinde motif ve kompozisyon gibi yönlerden karşılaştırılırsa; Müzedeki yaygılardan 1 nolu örnek, 5 ve 26 nolu örnekle; 2 nolu örnek, 23 ve 24 nolu örnekle; 3 nolu örnek, 19 ve 20 nolu örnekle; 4 nolu örnek 17 ve 18 nolu örnekle; 8 nolu örnek, 15 ve 23 nolu örnekle; 7 nolu örnek 21 nolu örnekle; 12 nolu örnek ile 13 nolu örnekle motif ve kompozisyon açısından benzerlik göstermektedir.

Müzede yer alan örneklere bakıldığında; envanter kaydında "Göhlisar" olarak belirtilen örneklerin, renk, motif, kompozisyon düzenlemesi açısından benzer özelliklere sahip olması; Göhlisar ilçesine yerleşmiş olan Bayındır Karyesi Yörükleri tarafından dokunmuş olduğu ihtimali göstermektedir. Yeşilova'da yaşayan diğer Bayındır Karyesi düz dokuma örneklerinin de karakteristik benzer özelliklere sahip olduğu görülmektedir. Bu düz dokuma yaygılarda pıtrak, yıldız ve su yolu motifleri sıkça kullanılmıştır (Görsel 29).

Görsel 29. Göhlisar örnekleri.

Yerleşim yerlerinin adları dokumaların yapıldığı yörük boyları konusunda oldukça yardımcı olmaktadır. Buna göre Müze envanterinde geldiği yerin "Yeşilova" olarak belirtildiği örneklerde, Yeşilova ilçesine yerleşmiş olan Çavdur-Çavundur Karyesi Yörükleri tarafından dokunmuş olması muhtemeldir (Görsel 30).

Görsel 30. Yeşilova örnekleri.

Yine aynı biçimde Müze envanterinde geldiği yerin “Çavdır” olarak belirtildiği örneklerde, Gölhisar ilçesine yerleşmiş olan Çavdur-Çavundur Karyesi Yörükleri tarafından dokunmuş olması muhtemeldir (Görsel 31).

Görsel 31. Çavdır örnekleri.

Burdur Müzesi envanterine kayıtlı, merkez köylerinde yer alan örnekler farklı kompozisyonlara sahiptir. Zeminin yatay kompozisyonlara ayrılmasıyla oluşturulan, zemini birbirini tekrarlayan motiflerle oluşturulan ve zemini sonsuz kaydırma ilkesine göre oluşturulan örnekler bulunmaktadır. Dokumalarda kullanılan motifler benzer özelliklere sahiptir. Kullanılan malzeme ve renkler de benzerlik göstermektedir (Görsel 32).

Görsel 32. Burdur merkez köyleri örnekleri.

Motif, renk ve kompozisyon bakımından farklılık gösteren, müze envanterine geldiği yer Ağlasun olarak kayıtlı örneklerde –burada her ne kadar Yazır Karyesi yörükleri bulunsa da- farklı Yörük karyeleri tarafından dokunmuş olması muhtemel görünmektedir (Görsel 33).

Görsel 33. Ağlasun örnekleri.

Burdur Müzesi'ndeki 2, 11, 19 ve 21 nolu örnekler (Görsel 34) ile Isparta-Güneykent Kasabasında dokunan düz dokuma yaygı örnekleri arasında; 7 ve 21 nolu örnekler, Konya yöresi Çıbıklı kilimleri ve Yıldızeli (Sivas) yöresi kilimleri ile motif ve kompozisyon açısından benzerlik göstermektedir (Sökmen, 2009; Yerli, 1999). Zeminin yatay bantlara ayrılmasıyla oluşturulan kompozisyonlar ve kullanılan pıtrak, eli belinde, el-tarak, suyolu (sığır sidiği) motifleri birbirine benzemektedir. 1, 5 ve 26 nolu örneklerin; Fethiye yöresinde dokunan “Sarı Namazlağ” ve Konya yöresi “Atmalı Namazlağ” ile dokunuş yöntemi açısından benzerlikleri vardır (Hidayetoğlu, 2007) (Görsel 35). Düz dokuma yaygılarda atkı yüzlü kilim tekniği kullanılmıştır.

Görsel 34. 19 nolu örnek

Görsel 35. Konya örneği (Gümüş, 2005:110)

Görsel 36. Konya örneği (Hidayetoğlu, 2007:633)

Burdur Müzesi'nde yer alan düz dokuma yaygılardan 22 nolu örneğin Erdemli (Mersin) yöresinde "Gül Çul" olarak adlandırılan dokumalarla, 4 ve 5 nolu örneklerin Aksaray yöresinde dokunan kilimlerle motif ve kompozisyon bakımından benzerliklerin çok fazla olduğu gözlemlenmiştir (Gümüş, 2015), (Görsel 36).

Görsel 37. 11 nolu örnek.

Görsel 38. Antalya Barak kilimi (Yıldız, 2012:150).

Görsel 39. Çirpi kilim (Ürer, 1997:160).

2, 3 ve 24 nolu örneklerin Konya yöresi "Azatlı Namazlağ" ile Emirdağ (Afyon) yöresinde dokunan "Koçboynuzlu Kilim" ile motif ve kompozisyon açısından benzerlik göstermektedir. 11 nolu örnekte ise Antalya Barak Kilimi (Yıldız, 2012) ve Çirpi kilim ile benzerliklerin olduğu gözden kaçmamaktadır (Ürer, 1997) (Görsel 37, 38, 39). Düz dokuma yaygılarda zemin sonsuz kaydırma ilkesine göre oluşturulmuş, motif olarak suyolu, beşik ayağı motifleri kullanılmıştır.

Düz dokuma yaygılar Burdur'da merkeze bağlı Büğdüz ve Salur köyü, Yeşilova İlçesi Bayındır Köyü, Ağlasun İlçesi Bayındır Köyü, Çavdır, Gölhisar ve Bucak ilçelerinde yaşayan Yörükler tarafından dokunmuştur. Merkez köylerinde üretilen düz dokuma yaygılar; sonsuzluk prensibinde, benzer motif ve renklerle zili ve cicim tekniği birlikte kullanılarak dokunmuştur. Yeşilova'da dokunan düz dokumalar yaygılar da sonsuzluk prensibine göre dokunmuş, dokuma tekniği olarak cicim, zili ve sumak tekniği kullanılmıştır. Merkezde, atkı yüzlü kilim tekniğiyle dokunmuş düz dokuma örnekleri de bulunmaktadır. Motif, teknik ve kompozisyon özellikleri bakımından diğer dokumalarla arasında benzerlik bulunmamaktadır.

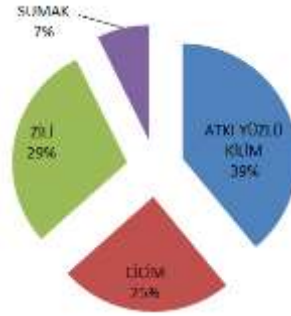
Burdur Müzesi'nde yer alan düz dokuma yaygılarda kullanılan teknik, malzeme, renk, motif ve kompozisyon oranlanarak şema haline getirilmiştir. Müzede bulunan 28 adet düz dokuma yaygıdan %39'unda atkı yüzlü kilim tekniği, %29'unda zili tekniği, %25'inde cicim tekniği ve %7'sinde sumak tekniği kullanılmıştır. Depoda bulunan örneklerde malzeme olarak

yarı yarıya pamuk ve yün kullanılmıştır. Düz dokumaların içerisinde %32 turuncu, % 31 kırmızı, %24 sarı, %13 mor renk, düz dokumada sıkça kullanılan renklerdir (Tablo 9). Çavdır ve Gölhisar yöresinde dokunan örneklerde her teknik kullanılmış, motif süslemesi bakımından farklı varyasyonlara yer verilmiştir (Tablo 10). Burdur'da üretilen ve müze deposunda muhafaza edilen düz dokuma yaygılarda malzeme olarak; yün ve pamuk kullanılmıştır.

Tablo 9. Sık kullanılan renkler.

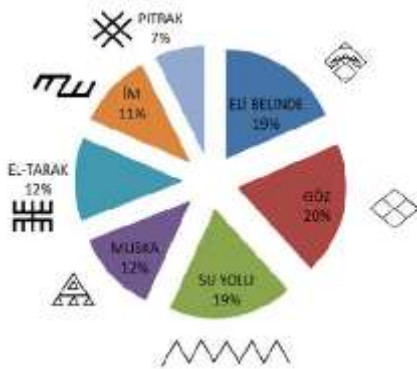

Tablo 10. Kullanılan teknikler.

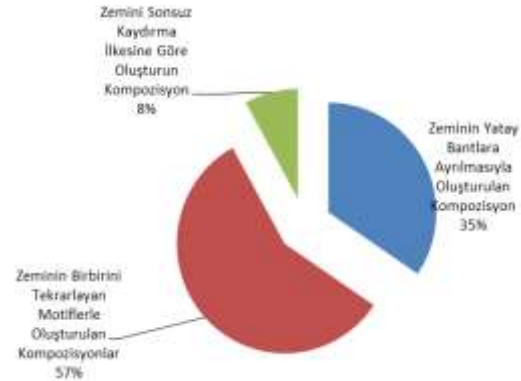

Burdur Müzesi'nde yer alan düz dokuma yaygıların içerisinde göz motifi %20, eli belinde ve su yolu motifi %19, muska ve el-tarak motifi %12 pıtrak motifi %7 oranla sıkça kullanılan motifler olmuştur (Tablo 11). Zeminin, birbirini tekrarlayan motiflerle oluşturulduğu kompozisyon %57, zeminin yatay bantlarla ayrılmasıyla oluşturulan kompozisyon %35 ve zeminin sonsuz kaydırma ilkesine göre oluşturulan kompozisyonlar, düz dokuma yaygılarda %8 olarak belirlenmiştir (Tablo 12).

Tablo 11. Sık kullanılan motifler.

Tablo 12. Kullanılan kompozisyonlar.

6. Sonuç

“Burdur Müzesi’nde Yer Alan Düz Dokuma Yaygılar” adı altında yapılan bu çalışmayla konu kapsamındaki eserlerin ortaya çıkışı ve gelişimi hakkında genel bilgiler verilerek, müzede bulunan düz dokuma yaygıların katalogu oluşturulmuştur. Çalışma kapsamında ele alınan örnekler 1965-1998 yılları arasında müzeye kazandırılmış otuz düz dokuma yayğıdan oluşmaktadır. Genel itibariyle stilize edilmiş geometrik süslemelerin hâkim olduğu düz dokuma yaygılarda, sonsuzluk, mutluluk, aile birliği, değişim içinde olan evren, bireysel bütünlük, özlem, ölümsüzlük güç ve kahramanlık, mutluluk, sevgi ve muhabbet temaları motiflerle işlenmiştir.

Geçmişten günümüze kültürel miras olarak bırakılan düz dokuma yaygılar günümüzde gereken itibarı görmemektedir. Müzelerde, kişisel koleksiyonlar yerilen dokuma yaygılar bugün işlevinde kullanılmayıp, süs eşyası olarak kullanılmaktadır. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte el dokumalarına gösterilen ilgi yerini seri üretim dokumalara bırakmıştır. Burdur’da geleneğin korunması adına Burdur Belediyesi dokuma atölyesi açmış ve geleneksel biçimde üretim yapmaktadır. Ancak bunun yanı sıra Burdur Müzesi’nde bulunan düz dokuma yayğı örneklerinin envanter kayıtlarında yeterli bilgi bulunmamaktadır. Müze dışından bu örneklerle ulaşmak mümkün değildir. Müzede bulunan dokuma örnekleri ve diğer sergilenen eserler elektronik ortama aktarılmalıdır. Düz dokuma yaygıların envanter bilgilerinin ve fotoğraflarının yer aldığı elektronik bir arşiv oluşturulması gerekmektedir. Teknoloji çağı sayılan günümüzde bunlar sağlandığı takdirde zamandan tasarruf sağlaması bakımından önemlidir. Burdur Müzesi’nde bulunan düz dokumaların muhafaza edildiği depo koşullarının yetersiz olduğu söylenebilir. Depo ortamının elektronik koruma teknolojileri ile donatılması gerekmektedir. Aksi takdirde mevcut durumla dokumaların zarar görme ihtimali oldukça fazladır.

Türk-İslam sanatında önemli bir yere sahip olan dokuma sanatı, insanın ruh halini yansıtan, gelenekleri ve kültürel birikimleri yansıtan bir ayna olmuştur. Dokuma kültürünün korunması ve gelecek nesillere aktarılması için gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir.

Kaynakça

- Ak, M. (2015). *Teke Yörükleri (1800-1900)*, Atatürk Kültür Merkezi Yayınları, Ankara.
- Demiral, B., Oyman, N. R. (2016). Isparta Müzesi'ndeki Düz Dokuma Çuvallar, *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl 4, Sayı 26, Adıyaman, s.458-472.
- Gümüş, D. (2015). *Aksaray Düz Dokuma Yaygıları (Kilim, Cicim, Zili)*, Ankara: Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Halaçoğlu, Y. (2009). *Anadolu'da Aşiretler, Cemaatler, Oymaklar (1453-1650)* Cilt 6, Ankara: Türk Tarih Kurumu Basımevi.
- Hidayetoğlu, H. M. (2007), *Konya Yöresi Düz Dokuma Yaygıları (Kilim, Cicim, Zili, Sumak)*, Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Karaca, B. (2002). *XV.-XVI. Yüzyıllarda Teke Sancağı*, Fakülte Kitabevi, Isparta.
- Özcan, N. (1996). "Antalya Yöresi Kilimleri", *I. Halk Kültürü Araştırma Sonuçları Sempozyumu Bildirileri*, Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları, s.45-56.
- Özdemir, R. (1994). "Osmanlı Döneminde Antalya'nın Fiziki ve Demografik Yapısı (1800-1867)", *XI. Türk Tarih Kongresi Bildirileri*, Cilt IV, Ankara: TTK Yayınları, s.1369.
- Sarı, S. (2008). *XV.-XVI. Yüzyıllarda Menteşe, Hamid ve Teke Sancağı Yörükleri*, Isparta: SDÜ Sos. Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Sökmen, S. (2009). *Isparta İli Güneykent Kasabası Düz Dokuma Yaygılarının Tarihi, Teknik ve Sanatsal Özellikleri*, Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Geleneksel El Sanatları Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Sümer, F. (2013). "Yörükler", *TDV Ansiklopedisi*, Cilt 4, s.570-578.
- Uzunçarşılı İ. H. (1988). *Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu, Karakoyunlu Devletleri*, Ankara: TTK Yayınları.
- Ürer, H. (1997). *Emirdağ (Afyon) Yöresi Düz Dokuma Yaygıları*, İzmir: Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk-İslam Sanatı Anabilim Dalı, yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi.
- Yerli, M. (1999). *Sivas Etnografya Müzesinde Bulunan Kilimler*, Van: Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji ve Sanat Tarihi Bölümü Yayınlanmamış Doktora Tezi.
- Yıldız, A. (2012). "Teke Yöresinde Barak Kilimleri", *Arış Dergisi*, Sayı 8, Ankara, s.148-159.

İnternet Kaynakları

“Burdur Müzesi”, <https://www.burdurmuzesi.gov.tr/TR,100739/muze-hakkinda.html>, Erişim tarihi: 15.06.2017.

“Burdur Müzesi”, <https://www.kulturportali.gov.tr/turkiye/burdur/gezilecekyer/burdur-muzesi> Erişim tarihi: 15.06.2017.

Görsel Kaynaklar

Görsel 1.34. ve 37. çekim: M. Çelik, Çekim tarihi: 2019.

Görsel 35. Gümüş, D. (2015). Aksaray yöresi düz dokuması, Aksaray Düz Dokuma Yaygıları (Kilim, Cicim, Zili), Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, s.110.

Görsel 36. Konya yöresi düz dokuması, Hidayetoğlu, H. M. (2007), *Konya Yöresi Düz Dokuma Yaygıları (Kilim, Cicim, Zili, Sumak)*, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Tarihi Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Doktora Tezi, Konya, s.633.

Görsel 38. Yıldız, A. (2012). Barak kilimi, “Teke Yöresinde Barak Kilimleri”, Arış Dergisi, Sayı 8, Ankara, s.150.

Görsel 39. Ürer, H. (1997). Çirpi kilim, *Emirdağ (Afyon) Yöresi Düz Dokuma Yaygıları*, Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk-İslam Sanatı Anabilim Dalı, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir.